

»Zvestoba lastni narodni biti ni zapiranje...«

Uredništvu beneškoslovenskega mesečnika »Dom« moramo biti hvaležni, ker je v svoji zadnji številki posvetil primeren prostor pomembnemu zgodovinskemu dogodku, katerega 50-letnica bi verjetno drugače šla neopazno mimo nas. Mesečnik se je namreč spomnil na 50. obletnico prepovedi uporabe slovenskega jezika pri bogoslužju po cerkvah v Benečiji. Kot piše v svojem dnevniku znani beneški duhovnik Cuffolo, je v mesecu avgustu leta 1933 poveljnik orožnikov v Špetru, poročnik Battiat, poklical v svoj urad štiri slovenske duhovnike in jih pozval, naj podpišejo, da jemljejo na znanje prepoved rabe slovenskega jezika pri bogoslužju. Prepoved je bil po navodilih rimske vlade izdal tedanji videmski prefekt. Omenjeni štirje duhovniki niso ničesar podpisali, temveč po burni razpravi, med katero je poročnik grozil s konfinacijo, na listino lastnoročno pripisali, da »bodo ukaz sprejeli le v primeru, da ga bo izdala cerkvena oblast ali da ga bo ta njim vsaj posredovala«. Cuffolo pristavlja, da so duhovniki naslednji dan o dogodku poročali nadškofu v Vidmu, ki je pohvalil njihovo ravnanje, a ni zavzel stališča do prepovedi, temveč le pripomnil, da bo o zadevi poročal Vatikanu.

Fašizem se v svoji rododomni politiki do slovenske in hrvaške manjšine v mejah tedanje Italije ni pomišljal poseči tudi na področje, ki sodi v izključno pristojnost cerkvene oblasti. Žal se cerkveni dostojanstveniki v Vidmu in tudi v Rimu nesramni zlorabi oblasti in očitni nezakonitosti niso primerno uprli, tako da so cerkve po Benečiji čez noč postale hudo siromašne in se je treba le pogumu raznih Čedermacev zahvaliti, če krščanstvo na Primorskem ni imelo še večjo in morda celo nepopravljivo škodo.

Ne glede na to pa je jasno, da je prepoved pred 50 leti imela na območju v vseh pogledih šibke Benečije silno kvarne posledice. Pisec uvodnika v zadnji številki lista »Dom«, prof. Marino Qualizza, ugotavlja, da je od fašistične prepovedi poteklo 50 let, a da se razmere niso kdovekako izboljšale. »Prepoved je bila dejansko odpravljena skupno s fašizmom, piše Qualizza, a se je še ohranil duh, iz katerega veje strah... Po naših cerkvah se namreč ni povsod ponovno uvedla raba slovenskega jezika, ki ga naši ljudje govorijo že več kot

dalje na 2. strani ■

Razprava o finančnem zakonu prva huda preizkušnja za vlado

V središču pozornosti italijanskih političnih krogov in celotne javnosti je te dni še vedno finančni zakon, ki ga je odobrila Craxijeva vlada in ki predvideva, naj se javni izdatki prihodnje leto zmanjšajo za 40 tisoč milijard lir, češ da je to nujno za zajezitev inflacije in sploh za postopno odpravljanje hude gospodarske stiske v državi. Kje naj država prihrani, oziroma varčuje? Vlada se je odločila predvsem za varčevanje na področju zdravstva in socialnega skrbstva ter hkrati določila nekatere nove davčne dajatve.

O finančnem zakonu se je že začela razprava v pristojnih senatnih komisijah. Opazovalci menijo, da je treba pričakovati zelo živahno razpravo v obeh zakonodajnih zbornicah, saj so komunisti, radikalci, demoproletarci, skratka vsa leva opozicija, napovedali odločen boj proti vladnemu finančnemu zakonu, češ da je krivičen zlasti do odvisnih delavcev, za delavce namreč, ki so v odvisnem delovnem razmerju, in da nikakor ne ustreza svojemu glavnemu namenu, se pravi odpravljanju gospodarske stiske. Komunisti zlasti ostro grajajo Craxijevo vlado, ker je odredila, da smejo prestopniki zoper urbanistične predpise urediti svoje zadeve s plačilom ustreznih globe. Vlada meni, da se bo na ta način steklo v državne blagajne nekaj tisoč milijard lir, komunisti pa poudarjajo, da je vladni ukrep nemoralen in da daje dejansko potuho nemarnim občinskim upravam, saj jih celo nagrajuje za njihovo nedelavnost in površnost, da ne rečemo še kaj hujšega. Jasno je, da je imela vlada pred očmi predvsem stanje na jugu države, kjer je nešteto nezakonitih gradenj, pa naj gre za krščanskodemokratske ali za komunistične občinske uprave (te dni je prišel n.pr. na dan škandal v Neaplju, kjer je od leta 1975 na oblasti komunistični župan). Priznati pa je treba, da so očitki KPI na račun tega vladnega ukrepa upravičeni, saj v resnici pomenijo nagrado za nemarne občinske u-

prave. (V naših krajih občinske oziroma državne blagajne ne bodo imele, kot pravijo poznavalci razmer, nobene koristi).

Razprava o finančnem zakonu bo po splošnem mnenju predstavljala prvo hudo preizkušnjo za Craxijevo vlado. Jasno je, da bo opozicija v parlamentu napela vse sile, da bi predvsem zasejala razdor v sami vladni koaliciji, pri čemer bo izkoristila tudi argumente, ki se neposredno ne tičejo finančnega zakona.

Komunisti so zelo pozorno spremljali potek zasedanja, ki so se ga pred dnevi udeležili pripadniki krščanskodemokratske struje, ki jo vodi bivši strankin tajnik Benigno Zaccagnini. Šlo je za zelo dobro obiskano zborovanje, na katerem je po molku, ki je trajal več kot tri leta, spregovoril Zaccagnini. Politični opazovalci so na njegova izvajanja postali silno pozorni, ker je poudaril, da italijanska politika ne more molče mimo dejstva, da več kot tretjina italijanskih volivcev glasuje za komunistično partijo. Zato je govornik omenil problem narodne solidarnosti, češ da se je treba s komunisti soočiti, kar pomeni, da za KD ne more prihajati v poštev le sodelovanje s socialistično stranko.

Na izvajanja Benigna Zaccagninija, ki ima, kot je dokazalo to zborovanje, še vedno velik vpliv v stranki, so postali pozorni zlasti socialisti in socialdemokrati. Socialdemokratski tajnik in minister za proračun Longo je namreč takoj naglasil, da predstavljajo Zaccagninijeve besede veliko nevarnost za Craxijevo vlado, češ da se del stranke relativne večine še vedno sklicuje na »zgodovinski kompromis«, se pravi na možnost sporazuma med obema največjima strankama v državi. Uresničenje tega sporazuma pa bi zasenčilo ostale italijanske stranke. Ni moč tajiti, da predstavljajo stališča Benigna Zaccagninija vsaj na daljši rok nevarnost za sedanjo obliko vlade, kar pa utegne priti do izraza že med parlamentarno razpravo o finančnem zakonu.

CK ZKS o aktualnih vprašanjih

Pretekli petek in soboto se je v Ljubljani sestal centralni komite ZKS in na svoji 8. seji razpravljal o številnih perečih vprašanjih, ki trenutno tarejo Jugoslavijo in Slovenijo. Uvodni referat je prebral predsednik ZKS Andrej Marinc, sledila je živahna debata, v kateri so sodelovali številni govorniki. Nedavna seja slovenske-

ga centralnega komiteja ZK je potekala v času, ko se Jugoslavija nahaja v težavnem gospodarskem položaju, za katerega so značilni visoka zadolženost v tujini, nizka produktivnost, stalno padanje tečaja dinarja in vedno manjša kupna moč zlasti delavskega sloja. Vse to vpliva tudi na

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 16. oktobra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Jurček«; 11.00 Melodije od včeraj in danes — za jutri; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Šport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditelj; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 17. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Benečija 83«, oddaja o poletnem raziskovalnem taboru; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Giuseppe Verdi: Moč usode; 11.30 Beležka; 12.00 Kralj (Atilij) v New Yorku; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Joseph Sheridan Le Fanu: »Stric Silas ali usodna dediščina«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Dina Slama (klavikord in klavičembalo) na koncertu v republiški cerkvi 19. septembra lani; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 18. oktobar, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Iz očetove beležnice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Giuseppe Verdi: Moč usode; 11.15 Akademski komorni zbor iz Kranja; 11.30 Beležka; 12.00 »Ena bolha me grize«; 13.00 Radijski dnevnik 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Za zabavo in pouk; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Od Milj do Devina; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Natečaj »Premio Rodolfo Lipizer« v Gorici; 18.00 Slovenska žena v boju in delu: Balbina Baranovič Battelino: »Drama Ivane Kobilice«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 19. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Giuseppe Verdi: Moč usode; 10.50 Schubertove skladbe za klavir štiročno; 11.30 Beležka; 12.00 Človek, kam hitiš 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor in tamburaški ansambel »France Prešeren« iz Boljunca; 13.40 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Joseph Sheridan Le Fanu: »Stric Silas ali Usodna dediščina«; 16.00 »Ko trkam na nebesna vrata...«; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Orkester Slovenske filharmonije; 18.00 Slučajnosti med literaturo in fantastiko; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 20. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Natečaj slovenskih popevk v začetku stoletja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »To je pa laži!«; 16.00 Na goriškem valu; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Zivljenje in delo Trajka Prokopieva; 18.00 Četrtekova srečanja: Iz dnevnika Angeal Kukanja; 19.00 Radijski dnevnik;

■ PETEK, 21. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Joseph Sheridan Le Fanu: »Stric Silas ali Usodna dediščina«; 14.30 Od ekrana do ekrana; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Revija glasbenih šol Primorske; 18.00 Kulturni dogodki; 18.25 Imena naših vasi; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 22. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Javni koncerti Simfoničnega orkestra RAI iz Turina: Anton Bruckner: Simfonija št. 9 v d molu. Te Deum za soliste, zbor in orkester. Sopranistka Veneta Janeva, mezzosopranistka Nora Jankovič, tenorist Igor Filipovič, basist Sergej Kopčiak, dirigent Lovro von Matačić; 11.40 Beležka; 12.00 »Glas od Režije«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »Zakajek in Vseved«; 14.30 Naš dobri stari radio; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Ob prvi obletnici smrti Janka Ravnika; 18.00 Luciano Chiabudini: »Lepa naša domovina«. Izvedba: Beneško gledališče; 19.00 Radijski dnevnik.

CK ZKS o aktualnih vprašanjih

■ nadaljevanje s 1. strani

politično klimo, ki se je zaostrila, kar je razvidno že iz prebiranja dokaj kritičnih člankov v časopisju.

Listi poročajo, da so na seji povsem odkrito spregovorili o vseh naštetih vprašanjih, obravnavali pa so tudi več zadev, ki še posebej razburjajo ljudi. Sem sodi npr. prodaja blaga široke potrošnje, kot so pralni stroji, hladilniki in podobni gospodinjstvi aparati le za devize oz. »dinarje deviznega izvora« (kupec mora namreč v trgovini dokazati, da je v banki zamenjal lastne devize), kar povzroča v javnosti upravičene kritike. Na seji so se zavzeli, da je treba prodajo na ta način čimprej omejiti in z njo sčasoma prenehati. Na vsak način pa je potrebno iste izdelke istočasno prodajati tudi za dinarje. Govor je bil tudi o depozitu, pri čemer je centralni komite podprl stališče predsedstva republiške konference SZDL Slovenije, ki se zavzema za odpravo vseh omejitev v maloobmejnem prometu, predlaga pa tudi drugačne ukrepe za preprečevanje odliva dinarjev in deviz v tujino. Leo Fusilli iz Kopra, ki je svoj prispevek prebral deloma v italijanščini, je o tem problemu dejal: »O depozitu ne govorimo kot o vprašanju, ki zadeva posebej Slovenijo, temveč o nečem, kar zadeva jugoslovansko načelo odprtih meja in sodelovanja med narodi. Ugotavljamo, da se zaradi tega restriktivnega ukrepa dobrososedski odnosi prebivalstva ob meji v zadnjem času nekoliko ohlajajo, kar ne prispeva k ohranjanju dobrih odnosov med našo državo in sosednjimi državami. Narodnosti, torej tudi italijanska, potrebujejo živ stik z jezikom in kulturo matičnega naroda, če jim hočemo omogočiti nemoten narodnostni razvoj.«

O znani zadevi skupnih šolskih jeder je spregovoril Matjaž Kmecl in kritično komentiral pisanje nekaterih jugoslovanskih časopisov, ki v Sloveniji odkrivajo leglo nacionalizma in gospodarskega egoizma; na podoben način poteka tudi sedanja razprava o skupnih šolskih programih, zato je Kmecl poudaril, da je pri urejanju teh občutljivih zadev potrebno strpno spo-

razumevanje. Na 8. seji slovenskega centralnega komiteja so se zavzeli tudi za odpravo omejitev pri nakupih tuje strokovne literature, do katerih je prišlo zaradi pomanjkanja deviz v Jugoslaviji. Tisk poroča, da so pri tem prizadete celo osrednje ustanove v Ljubljani, zato znanstveni krogi opozarjajo, da utegne to dolgoročno povzročiti tudi velikansko gospodarsko škodo, saj si ni mogoče zamisliti napredka gospodarstva brez prispevka znanosti, ki pa mora stalno zasledovati znanstvene in tehnološke novosti v razvitem svetu.

—0—

»ZVESTOBA LASTNI NARODNI BITI NI ZAPIRANJE...«

■ nadaljevanje s 1. strani

tisoč let,« in sicer odkar so se naselili v teh krajih. Pisec zaključuje svoja izvajanja z mislimi, ki ne veljajo samo za Benečane, temveč za vse Slovence v Italiji. Pravi namreč, da zvestoba lastni narodni biti nikakor ne pomeni zapiranja, kajti »naš cilj je razumevanje in pobratenje«. »Temeljnega pomena pa je, da pride do srečanja med slovensko in italijansko kulturo in da tako srečanje tudi zaživi. Petdeset let po fašističnih prepovedih hočemo poudariti predlog in hkrati obvezo po srečanju med narodi.«

Gre za besede, ki jih podpišemo tudi mi. Mislimo, da se s tem na najbolj dostojanstven način spomnimo že omenjene 50-letnice, ki žal do zdaj ni imela kdovekakšnega odmeva v našem zamejskem in tudi v osrednjem slovenskem tisku.

—0—

OBSODBA V PRIŠTINI

Okrajno sodišče v Prištini je obsodilo na 12 let zavora bivšega sekretarja kosovske komunistične partije za informacije Tahira Gečaja. Obsojenca so pred tem izključili iz partije, sodišče pa ga je obsodilo zaradi sodelovanja z albansko marksistično - leninistično partijo, ki je v Jugoslaviji izven zakona.

Sovjeti se še pogajajo, toda...

Bela hiša je izjavila, da Sovjeti niso predložili nobene zahteve po prekinitvi ženevskih pogajanj o srednjedometnih raketah ali o strateški oborožitvi. Reaganov glasnik je pri tem spomnil, da je bila grožnja o prekinitvi pogajanja vedno del moskovske »propagandne taktike«. Zatrnil je, da bodo Združene države naredile, kar bo v njihovi moči, da bi se pogajanja lahko nadaljevala in privedla do vsaj delnega sporazuma. Vendar pa bo zahodno zavezništvo vsekakor namestilo rakete Pershing in Cruise, če v Ženevi ne bo dosežen pravočasno sporazum.

Po drugi strani pa je časnikarjem neki član Reaganove uprave potrdil, da so Sovjeti dejansko zagrozili, da zapustijo pogajanja, če do Novega leta ne bo dosežen sporazum in če bo Zahod namestil ameriške srednjedometne rakete. Po mnenju te o-

sebnosti bi se morala zadeva razjasniti v trenutku, ko bodo Sovjeti zelo verjetno objavili svoj odgovor na zadnji Reaganov predlog.

Sovjetski maršal Kulikov je na proslavah 40. obletnice poljske ljudske armade poudaril, da bodo članice vzhodnega zavezništva sprejele vse potrebne ukrepe, da ohranijo oborožitveno ravnovesje, če bo Zahod namestil takoimenovane evropske izstrelke. Tudi poljski ministrski predsednik, glavni tajnik partije in obrambni minister general Jaruzelski je govoril o namestitvi raket Pershing in Cruise v zelo zaskrbljenem tonu, češ da predstavljajo smrtno grožnjo za poljsko ljudstvo. Združene države in nekatere njihove zahodne zavezničke je obtožil, da skušajo »kaznovati« Poljsko, ker da ni hotela napraviti samomora.

Pogovor s prof. Martinom Jevnikarjem ob njegovem življenjskem jubileju

Dne 1. maja pred sedemdesetimi leti se je v Spodnjem Brezovem pri Višnji gori rodil literarni zgodovinar, kritik, šolnik in univerzitetni profesor Martin Jevnikar, ki ga naša javnost pozna in ceni kot strokovno razgledanega in neutrudnega kulturnega delavca. Izkoristili smo njegov letošnji življenjski jubilej, da smo mu postavili nekaj vprašanj, ki zadevajo predvsem našo ožjo stvarnost.

Ko ste se iz rodne Dolenjske odpravili na gimnazijo v Sentvid nad Ljubljano in potem v Ljubljano, kjer ste dovršili univerzitetni študij slavistike in nastopili profesorsko službo, si gotovo niste mogli predstavljati, da Vas bo usoda kdaj pripeljala v Trst, v slovensko zamejstvo. Tista leta pa sodijo v medvojni čas, ko so državne meje globlje kot danes delile slovensko narodno ozemlje, saj je tedaj Italija — če se omejimo na zahodno stran — segala že v samo slovensko zemljepisno osrčje. Kako so to doživljali ljudje, med katerimi ste odrasčali, in kako ste tedaj to sami čutili? Koliko je po Vašem utemeljena trditev, ki jo pri nas še kdaj slišimo, češ da je zavest osrednjega slovenskega človeka o enovitosti slovenskega naroda zlasti glede na zamejstvo bila vselej dokaj šibka?

Vsa zadnja leta, ki sem jih preživel v Ljubljani kot študent na univerzi in od 1940 kot profesor, so bila moreča, nemirna in pod grožnjo vojne. Kljub temu pa smo živeli normalno življenje. Ljubljana je bila kulturno razgibana z vrsto znanstvenih in kulturnih ustanov, ki so jo delale za srce vsega naroda, a tudi po vaseh so bila prosvetna društva, ki so prirejala igre, akademije, koncerte, telovadne nastope itd. Tudi gospodarstvo se je po svetovni krizi počasi dvigalo.

Ko je Jugoslavija razpadla, ne zato, ker je bila »gnila«, ampak ker so bili Nemci in Italijani premočni, saj smo vzdržali dalj kot Poljska, Francija in tudi Rusi so se morali hitro umakniti do Moskve, tedaj je torej zavlada med ljudmi obup. Vendar pa so se v italijanski Ljubljanski pokrajini razmere toliko uredile, da smo mogli živeti in delati, prepričani, da bodo zmagali zavezniki



in da bo Jugoslavija spet vstala. Italijani sprva niso dosti spreminjali stvari. Časopisi so dalje izhajali — seveda s cenzuro —, šole so delovale s starimi profesorji, vpeljali so le italijanščino z italijanskimi profesorji. Vse pa se je spremenilo, ko je nastopil oborožen odpor proti okupatorskim silam.

Trditev, da bi bila zavest osrednjega slovenskega človeka šibka o enotnosti slovenskega naroda ne drži. Vedno so sočustvovali s preganjanimi in jim pomagali. Bratovsko so sprejemali med prvo svetovno vojno goriške begunce, ki so morali zaradi bojišča zapustiti domove. O razmerah pod fašizmom smo bili dobro obveščeni po časo-

pisih in radiu in preko primorskih društev, ki so delovala v osrednji Sloveniji. Na tisoče Primorcev je dobilo nove domove in pogoje za življenje v Sloveniji. Pomislimo samo na učitelje, železničarje, poštarje in druge. Mariboru so dali naravnost drug značaj, toliko se jih je naselilo tam.

Ko ste v prvih povojnih letih orali ledino slovenskega šolstva na Tržaškem, je bila tukajšnja stopnja jezikovnega znanja kajpada nizka, saj je fašizem vsaj dvema generacijama onemogočil, da bi se šolali v svojem materinem jeziku. V kolikšni meri je po Vašem ta zgodovinska vrzel zdaj pri nas zapolnjena? Na katere probleme bi želeli v tej zvezi opozoriti?

V prvih povojnih letih je bilo jezikovno znanje v šoli res zelo nizko. Spominjam se, da je bila npr. leta 1945 v 1. razredu Trgovske akademije vsaj ena tretjina dijakov, ki niso razumeli, ko sem razlagal snov. Zato sem moral govoriti počasi, ponavljati, si pomagati z domačo govornico in italijanščino, posredovali pa so tudi boljši dijaki. Vendar pa so z navdušenjem poslušali in si vse skrbno zapisovali. Slovnico sem jim pisal na tablo, za doma jim pa dajal preproste vaje ter jih redno popravljaj. Reči moram, da so se z veseljem učili, slovenska šola je bila zanje nekaj novega, nekaj njihovega, zato je bil tudi uspeh presenetljivo dober: od 30 dijakov sta imela na koncu leta samo dva popravni izpit. Tudi brali so radi in veliko. Tedaj sem organiziral dijaško knjižnico tako, da sem si sposodil 20 knjig, dijaki so prispevali za vsako prebrano knjigo nekaj lir in na koncu leta so bile knjige plačane. Šole namreč prva leta niso imele fondov za knjižnice, od drugod pa tudi nismo dobili nobene knjige. Ta leta so bila v šoli trda in naporna, toda nikoli nisem imel toliko zadoščenja kakor tedaj, ker je bil uspeh očiten, sad predvsem mojega dela. In še danes me nekdanji učenci ustavljajo, če se srečamo, in se z veseljem spominjajo šolskih let; mnogi hranijo zvezke z mojimi razlagami kot drag spomin.

V skoraj 40 povojnih letih se je fašistična vrzel močno zapolnila. Skozi slovenske šole v zamejstvu je šlo na tisoče mladih ljudi, ki so dobili vsaj nižješolsko izobrazbo, časopisi, radio in

■ dalje na 8. strani

Za kakšen mir?

Nepričakovana podelitev Nobelove nagrade za mir predsedniku uradno razpuščenega poljskega sindikata Solidarnost Lechu Walesi je vzbudila v mednarodni politični javnosti dokaj predvidljive odmeve. Poljski in drugi oporečniki držav realnega socializma so se je seveda razveselili, voditelji Vzhoda so jo enoglasno obsodili, voditelji Zahoda so jo ubrano pozdravili, njihove notranje opozicije pa so izrazile previdne rezerve, podobne tistim, ki jih je bilo mogoče bolj ali manj razločno slišati iz tudi sicer bolj ali manj neprizadetih vrst neuvrščenih ... Slišati je skratka bilo znane tone in poltone s predvidljivo jakostjo in barvo v temeljni disonanci, na katero nas je že zdavnaj privadila sodobna »umetnost moznega«.

Vse to pa je po drugi strani tudi prenetilo marsikaterega poslušalca, ki je bil pač prepričan, da bi mir vendarle moral biti nekakšen temeljni akord. Akord predvsem med osnovnimi toni. Mar ni danes mir predvsem popuščanje napetosti med Vzhodom in Zahodom? Za kakšen mir se potemtakem zavzema norveški odbor, ki v Nobelovem imenu povzdiguje kot simbol

miru junaka »destabilizacijskih poskusov« v državi, o kateri je že Stalin dejal v Jalti, da bo v novi politični karti sveta imela za Sovjetsko zvezo podoben pomen, kot ga bo imela Francija za Združene države Amerike. Koliko je sploh nagrada Walesi nagrada za mir, ko pa že sama po sebi dviga, pa čeprav le za spoznanje, temperaturo hladne vojne, ki se zadnje čase že itak zaostruje?

Vse te in podobne pomisleke je bilo mogoče te dni zaslediti v bolj ali manj dorečeni obliki po časopisnih in drugih komentarjih. Marsikaj v njih resda spominja na zdravo pamet, kljub temu pa ni odveč, če se vprašamo, za kakšno pamet v resnici gre. Upravičen je namreč sum, da gre za pamet, ki iz različnih razlogov istoveti mir z mirovanjem orožja, kar pa je vse prej kot nesporno: ali naj priključimo v spomin, da »pax est tranquilla libertas« (Ciceron), da je mir »red sožitja na osnovi pravičnosti« (Tomaž Akvinski), ... skratka, da je mir, ki ne sloni na svobodi in pravičnosti, v resnici le premirje in pravzaprav tiha faza vojne?

Zakaj naj bi bil omenjeni sum upravičen? Ker je pač absurdno govoriti o poljskem sindikatu Solidarnost kot o destabili-

zacijskem avanturističnem podvigu, ko pa se Poljska, podobno kot druge države na Vzhodu, de facto še vedno ni rešila sovjetske zasedbe, ki se je zanjo začela že l. 1939, in to kljub njenemu ogromnemu krvnemu davku v drugi svetovni vojni. Ker je nadalje prav tako absurdno govoriti o popuščanju napetosti, ko gre za popuščanje dejanskemu teptanju človekovih svoboščin, kot je svoboda združevanja, in ki zatorej zakriva druge in mogoče še hujše napetosti, še hujši nemir. Takim absurdom pa se je na nenasilen način zoperstavil prav poljski sindikat Solidarnost z Lechom Waleso na čelu in v njegovem hotenju se je prepoznala ogromna večina poljskega delavstva ter sploh poljskega naroda.

Iz teh in podobnih razlogov je Lech Walesa lahko resničen simbol sodobnega iskanja pravega miru, na katerega želi opozoriti Nobelova nagrada. In letos je po vsej verjetnosti v tem uspela veliko bolj kot npr. leta 1973, ko sta jo prejela Henry Kissinger in Le Duc Tho v znamenju popuščanja napetosti v Indokini, popuščanja, ki je svoje pravo bistvo prav kmalu razodelo, ko se je razraslo v nove napetosti, v nove tragedije, v nove vojne.

OPENCI ZA REŠITEV VPRAŠANJA POKOPALIŠČA

Prebivalci z Opčin, s Kolonkovca in od Banov so se pred dnevi obrnili na tržaškega župana in ga naprosili, naj se zavzame, da bi se končno rešilo vprašanje pokopališča na Opčinah. Prebivalci v svojem pismu opozarjajo, da je že prejšnji župan Cecovini na sestanku, ki so se ga udeležili tudi odborniki Jagodič, Rossi, Forti in Salvagno, obljubil, da se bodo dela pri ureditvi pokopališča začela v letošnjem poletju. Poletje je že mimo, a o delih ni ne duha ne sluha. Kulturno društvo Tabor v imenu prizadetih prebivalcev poziva novega župana Richettija, naj posreduje, da se bo zadeva premaknila z mrtve točke.

V cerkvi na Repentabru sta se v soboto, 9. t.m., poročila gđc. Tanja Bolčina in zdravnik dr. Marko Jevnikar. Mlademu paru iskreno čestitamo in mu želimo veliko sreče in božjega blagoslova v novem življenju.

V TRSTU SO IZVOLILI POKRAJINSKE ODBORNIKE

V ponedeljek, 10. t.m., se je sestel na redni seji tržaški pokrajinski svet, ki je imel na dnevnem redu izvolitev pokrajinskega odbora. Za predsednika pokrajine je bil na seji v prejšnjem tednu potrjen socialist Darno Clarici, ki je že vodil pokrajinsko upravo za časa sodelovanja med listarji in strankami tako imenovanega laično-socialističnega bloka. Zdaj pa so listarji v opoziciji, zaradi česar je bila izvoljena manjšinska uprava. Na torkovi seji so bili izvoljeni le odborniki, in sicer trije demokristjani ter po en predstavnik republikanske in socialdemokratske stranke ter Slovenske skupnosti. Za Slovensko skupnost je postal odbornik dr. Zorko Harej, ki je tudi pokrajinski tajnik SSK in je svoj čas že bil pokrajinski odbornik.

Odbornika - namestnika pa bosta izvoljena na prihodnji seji pokrajinskega sveta, ki bo prihodnji teden. Odbornik - namestnik bo tudi svetovalec socialistične stranke Čok, ki je že bil odbornik za časa sodelovanja med listarji in strankami laično-socialističnega bloka.

Šolska komisija pri Slovenski skupnosti o aktualnih problemih

Prejšnji teden se je sestala šolska komisija Slovenske skupnosti v Trstu. Na dnevnem redu so bili razni odprti problemi, ki ovirajo redno delovanje slovenskih šol in gredo od števila vpisanih učencev in šolskih prostorov pa do učbenikov in dejavnosti upravnih organov na šolskem področju.

Število letos vpisanih otrok v slovenske osnovne, srednje in višje srednje šole se je v bistvu obdržalo na lanski ravni, zato se je ohranilo tudi število razredov in ustreznega učnega in drugega osebja.

Problem šolskih prostorov za industrijski zavod »Jožef Stefan« in slovenski oddelek geometrov v okviru trgovskega zavoda »Žiga Zois«, ki sta nameščena v soseski bivše psihiatrične bolnišnice pri Sv. Ivanu, je še vedno odprt. V prvi vrsti je potrebno spremeniti obstoječi regulacijski načrt z varianto, ki bi omogočila dokončno in stalno ureditev celotne zgradbe za potrebe omenjenih šol.

Popolen zastoj je opazen na področju pripravljanja in izdajanja učnih knjig. Mnogi že pripravljene teksti ležijo na šol-

skem uradu in se ne tiskajo. Pristojni organi se izgovarjajo, da ni zadosti denarja. Če je tako, potem bi moral parlament zvišati zadevno postavko v državnem proračunu, ki je že dolga leta vedno enaka.

Šolska komisija SSK je razpravljala tudi o načinu prodajanja šolskih knjig, ki jih država tiska za slovenske šole. Nujno je to vprašanje rešiti tako, da se bodo omenjeni učbeniki lahko prodajali tudi v knjigarnah in ne samo v posebnem uradu na šoli pri Sv. Jakobu, kar je neustrezno z mnogih vidikov.

Za rešitev teh in drugih podobnih problemov bi se morale ustrezno zavzeti pristojne šolske oblasti. V tem pogledu je velika pomanjkljivost v tem, da zadnje čase ne deluje posebna komisija za slovenske šole, ustanovljena po zakonu števil. 932. Po drugi strani pa je uspešno delovanje te komisije tesno povezano z imenovanjem stalnega superintendenta Deželnega šolskega urada. Po odhodu prof. Angiolettija je v tem pogledu nastala občutna praznina, ki se ne more učinkovito izpolniti z imenovanjem začasnih namestnikov na čelo Deželnega šolskega urada.

Škof Bellomi pozdravil občinske svetovalce v Miljah tudi v slovenskem jeziku

Tržaški škof Bellomi je te dni na pastirskem obisku v Miljah. V torek je med drugim obiskal slovensko šolo in imel mašo v slovenskem jeziku pri Koročcih. Zvečer pa je uradno obiskal županstvo, kamor ga je bil povabil miljski župan Bordon. Šlo je za prvi obisk kakega tržaškega škofa na županstvu v Miljah, kjer je vso povojno dobo na oblasti župan, ki pripada komunistični partiji. Škof Bellomi se je v sejni dvorani občinskega sveta srečal z odborniki in svetovalci. Po pozdravnem nagovoru župana

Bordona je spregovoril škof, ki je pred sklepom govora izrekel v slovenskem jeziku naslednje besede: »Pozdravljam tudi slovenske prijatelje. Slovenskim predstavnikom v občinskem svetu z veseljem in z vsem srcem izročam svoje voščilo za zdravje in mir in prosim, da bi ponesli moja voščila vsem slovenskim prebivalcem v občini«.

Tržaškega škofa je še prej v slovenščini pozdravil svetovalec KPI Kiljan Ferluga, ki mu je tudi izročil posebno spomenico o delovanju Društva Slovencev miljske občine. Škof se je svetovalcu lepo zahvalil tako za pozdravne besede kot za spomenico.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

razpisuje

ABONMA ZA SEZONO 1983 - 1984

V TRSTU IN V GORICI

Dušan Jovanovič: VOJAŠKA SKRIVNOST, režija Slobodan Unkovski

Edward Albee: GOSPA IZ DUBUQUA, režija Dušan Mlakar

Dušan Kovačević: RADOVAN TRETJI, režija Boris Kopal

Brendan Behan: TALEC, režija Mile Korun

Peter Shaffer: AMADEUS, gostovanje SLG Celje

Mihail Bulgakov: MOLIERE, gostovanje Drame SNG Ljubljana

Novi upravitelji sklada za Trst

Deželni svet je na seji, ki je bila v torek, 11. t.m., izvolil pet novih članov odbora, ki upravlja Sklad za Trst. V upravni odbor sklada, ki letno razpolaga s kakimi 30 milijardami lir, so bili izvoljeni, demokristjana Nodari in Vigni, socialist Carbone, republikanec Fragiaco in komunist Boris Iskra. Z izvolitvijo deželnega svetvalca Iskre je v ta pomembni odbor ponovno vstopil tudi pripadnik slovenske narodne manjšine. V političnem pogledu je treba ugotoviti, da so štirje člani novega odbora pripadniki večine v deželnem svetu, Iskra pa zastopa komunistično opozicijo. Po statutu sta člana upravnega odbora Sklada za Trst tržaški župan in predsednik tržaške pokrajine.

Sklad za Trst je bil ustanovljen že pred mnogimi leti z namenom, da se nudi redna letna finančna podpora Trstu in njegovi po-

krajini. Sklad podpira predvsem razne pobude na področju pomembnih javnih del. Predsednik sklada je dolga leta bil socialist Pittoni. Na letošnjih deželnih volitvah pa ni bil več izvoljen, še prej pa je na pokrajinskem kongresu lastne stranke nepričakovano ostal v manjšini, s čimer je, kot kaže, bilo tudi konec njegove dolge politične kariere. Namesto Pittonija bo za predsednika Sklada za Trst po vsej verjetnosti izvoljen mladi deželni svetovalec socialistične stranke Carbone.

—o—

ČESTITAMO

V četrtek, 6. t.m., je bil odvetnik Jan Godnič imenovan za honorarnega sodnika in je s tem postal prvi slovenski sodnik v Italiji. K uspehu mu najlepše čestitajo kolegi in prijatelji. Čestitkom se pridružuje Novi list.

Goriški nadškof spregovoril nemškimi in avstrijskim časnikarjem

V slovenskih krogih v Gorici in tudi drugod v zamejstvu je vladalo precejšnje zanimanje za napovedano srečanje med goriškim nadškofom Bommarcom in skupino zahodnonemških in avstrijskih časnikarjev, članov Mednarodnega združenja katoliškega tiska. Časnikarji so bili že pred časom napovedali obisk v deželi Furlaniji-Juljski krajini in izrazili željo, da bi se ob tej priložnosti mogli srečati tudi z goriškim nadškofom. Ta je napovedal, da bo gostom govoril o temi »Goriška nadškofija v preteklosti in sedanjosti ter njeni odnosi s slovensko manjšino«. Šlo je za zanimivo in tudi dokaj obvezujočo temo, to tembolj, ker se še ni prenehal odmev na nadškofove izjave, ki so bile objavljene prejšnji mesec v turinskem dnevniku »Stampa«.

Nadškof se je s časnikarji srečal v Attemsovi palači v Gorici v soboto, 8. t.m. Uvodoma je opozoril, da je goriška nadškofija nastala po odpravi oglejskega patriarhata pred 230 leti. Do danes jo je vodilo 15 škofov, od katerih je pet bilo nemške, pet slovenske in pet italijanske narodnosti. Že to dejstvo kaže, je dejal nadškof, na njeno raznolikost in razvejanost. Po drugi svetovni vojni so nastale velike spremembe, saj je goriška nadškofija izgubila veliko ozemlja, ki zdaj spada pod pred kratkim ustanovljeno koprsko škofijo v Sloveniji. Trenutno sta v goriški nadškofiji 102 župniji s kakimi 180 tisoč prebivalci. Za slovenske vernike skrbi 28 slovenskih duhovnikov. Slovenci imajo svoj dekanat, škofovega vikarja, en mešani dekanat pa se ustanavlja na področju Devina Nabrežine. To področje je bilo nekaj v veliki

večini slovensko, po vojni pa so zaradi naselitve istrskih pribežnikov v večini Italijani, je pravilno poudaril msgr. Bommarco.

Gorica kaže voljo po sodelovanju — je nadaljeval —, razvila je mnogo stikov s prebivalstvom onstran meje, kar ni rezultat natančnega političnega načrta, temveč ima za to zaslugo samo prebivalstvo. Nadškof je opozoril tudi na prisotnost Furlanov, ki si prizadevajo, da bi cerkvene in posvetne oblasti njihovo materinščino priznale kot jezik. Govoril je tudi o težavah, ki pa se morejo po njegovem premagati z iskrenostjo in odkritosrčnostjo. V odgovoru na vprašanje nekega časnikarja, je nadškof opozoril, da so v goriški nadškofiji do konca druge svetovne vojne bili

Slovenci v večini in da se je zato ohranila v Gorici »prejšnja struktura«. Kaj je hotel s tem povedati, ne vemo. Nadškof se drugače ni spuščal v ocenjevanje dogodkov, temveč se v bistvu omejil na navedanje nekaterih podatkov, pri čemer pa se je tu pa tam poznalo, da je v Gorici le nekaj mesecev, na kar je sicer goste sam opozoril.

Namesto napovedanega nastopa predsednika deželne vlade Comellija so časnikarji zatem poslušali izvajanja deželnega odbornika Maria Brancatija, ki je obrazložil pristojnosti avtonomne dežele, orisal njene gospodarske težave ter poudaril njeno mednarodno vlogo, ki prihaja zlasti do izraza v okviru skupnosti Alpe-Jadran. Časnikarji so se zvečer vrnili v Beljak na Koroškem, kjer se je v nedeljo, 9. t.m., zaključil kongres Mednarodnega združenja katoliškega tiska. Glavna tema letošnjega kongresa sta bila regionalizem in federalizem.

PROSTOR MLADIH

Predstavitev tabora goriških skavtov

Vodstvo Slovenske zamejske skavtske organizacije za goriško pokrajino je priredilo v sredo, 28. septembra, srečanje s starši, prijatelji in sodelavci goriških skavtov. V pokrajini beležimo lepo število mladih in manj mladih članov skavtske organizacije — kar tristo.

Na večeru smo pač pregledali poletno delovanje in ugotovili naslednje: že prvi teden poletnih počitnic, torej od 19. do 26. junija, so najmlajši člani, volčiči in veverice, taborili v Stržišču. To je majhna vasica v Baški grapi na Tolminskem, znana predvsem po tednih duhovnosti, ki jih tam doživi povprečno sedemsto mladih na leto. Našega tabora se je udeležilo približno petdeset otrok in voditeljev.

Program tabora je bil podoben taborjenju izvidnikov in vodnic, ki so starejša veja naše organizacije. Vrstili so se izleti, dan športa, dan izražanja, razne igre in mnogo sprehodov, kar je nedvomno zelo pripomoglo k zadovoljivemu uspehu. Voditelji so vsak dan točkovali pospravo sob in postelj, zvečer pa skeče ob tabornem ognju. Prvovrščene skupine so zadnji dan tabora prejele nagrado, najbolj »pridni« pa so zadnji večer imeli »hud« proces...

Skupina novincev roverjev in popotnic se je z nekaterimi voditelji odpravila 5., 6. in 7. julija na potovalni tabor. Z avti so se peljali do Paulara, od koder so obloženi z nahrbtniki nadaljevali pot peš. Pot ni bila lahka, saj je bila navkreber in zelo strma. Prvi dan so prispeli, čeprav utrujeni do zastavljenega cilja, seveda za prvi dan: vrh gore Zermula. Od tu so se spustili v dolino in prespali na planini. Naslednji dan so brez hudih težav (razen nepopisne utrujenosti) osvojili vrh 200 metrov visoke gore Monte Cavallo. Žal pa pristop ni bil tako lahek, saj so zaradi bližajoče se noči morali prespati v osrčju gore. Tretji dan pa so vsi srečni končali svojo pustolovščino na Tablji, odkoder so se z vlakom pripeljali domov.

Čez približno deset dni, 17. julija, smo se skavti udeležili vsakoletnega tabora za izvidnike in vodnice ter roverje in popotnice. Letos se je odvijal v vasi Reka ob Idriji. Tabor, ki se ga je

Končno tudi v Gorici nova pokrajinska uprava

Na seji goriškega pokrajinskega sveta v ponedeljek, 10. t.m., je bil že pri prvem glasovanju potrjen za predsednika socialist prof. Silvio Cumpeta. Tri mesece po volitvah ima torej goriška pokrajina svojo novo upravo. V skladu s sporazumom, ki so ga sklenile Krščanska demokracija, socialistična, socialdemokratska in republikanska stranka ter Slovenska skupnost je bil izvoljen tudi novi pokrajinski odbor, ki ga sestavljajo trije demokristjani in po en predstavnik socialdemokratske in republikanske stranke ter Slovenske skupnosti. Za Slovensko skupnost je v odboru dr. Mirko Špacapan, ki je prevzel resor za šolstvo in šport. Špacapan je tudi edini Slovenec v novem pokrajinskem odboru, medtem ko so v svetu skupno trije svetovalci slovenske narodnosti, in sicer arhitekt Jože Cej za socialiste, svetovalka Aleksandra Devetak za komuniste in dr. Mirko Špacapan za Slovensko skupnost.

Goriški pokrajinski svet je potrdil koalicio, ki je vodila pokrajinsko upravo v zadnji mandatni dobi.

V svojih glasovalnih izjavah so predstavniki večine — 15 svetovalcev od skupnih 24 — poudarili, da bo nova uprava na-

daljevala z delom, ki ga je bila začela prejšnja. Kar zadeva problematiko slovenske manjšine, je v sporazumu, ki ga je sklenila večina, rečeno, da si bo pokrajinska uprava prizadevala za odobritev zaščitnega zakona, se zavzemala za ustanovitev slovenskega šolskega središča — mišljeno je središče v južnem predelu Gorice — ter se zavzemala za ustanovitev pokrajinskega sosveta za vprašanja manjšine.

Na ta del sporazuma med strankami večine je opozoril Špacapan, ki je ob sklepu svojega nastopa v italijanskem jeziku spregovoril nekaj besed v slovenščini. Zahvalil se je dosedanji odbornici Mariji Ferletič in naglasil, kako Slovenska skupnost z vstopom v novi odbor meni, da bo najbolje pripomogla k uresničevanju programskih smernic, ki se tičejo slovenske manjšine.

Za komuniste je v slovenščini kratko spregovorila Aleksandra Devetak. Poudarila je, kako je nujno odobriti globalni zaščitni zakon za slovensko manjšino, v dokaz dobre volje pa naj uprava uredi vprašanje dvojezičnih smerokazov in naj slovenskim svetovalcem dovoli na sejah govoriti v materinem jeziku.

»VESELI RINGARAJA«

V četrtek, 20. oktobra, bo ob 20.30 v mali dvorani Katoliškega doma v Gorici predstavitev zbirke otroških pesmi »Veseli ringaraja« goriške pesnice Ljubke Sorli. Včer priraja SKPD »Mirko Filej« iz Gorice.

udeležilo kar 120 ljudi, je trajal dva tedna. Podobno kot volčiči in veverice smo tudi mi razdelili program, da ni zmanjkalo ne dela ne zabave. Imeli smo npr. dan skavtskih spretnosti, dan športa, dan zbranosti, dan slovenstva... Slednji je bil letos novost in ta dan smo se posebno posvetili manjšinski problematiki. O tem nam je govoril starejši brat skavt Mirko, ki je bil letos izvoljen v pokrajinski svet. Najbolj zabavno je go-

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Krstna predstava v SSG

Slovensko stalno gledališče v Trstu bo novo sezono 1983-84 začelo v petek, 14. oktobra s krstno slovensko uprizoritvijo Vojaške skrivnosti Dušana Jovanoviča v režiji makedonskega gosta Slobodana Unkovskega. Izbiro tega dela je usmerjala predvsem želja, da se Slovensko stalno gledališče še intenzivneje vključi v iskanje sodobne slovenske dramatike in nadaljuje pot gledaliških novitet, na katero je tako odločno in uspešno stopilo že v minuli sezoni z uprizoritvijo Mutastih bratov Matjaža Kmecla in farse Alojza Rebele Hribi, pokrijte nas.

Za slovensko krstno uprizoritev Vojaške skrivnosti vlada vsekakor že veliko zanimanje, saj gre za zadnje delo enega izmed najbolj zanimivih in popularnih slovenskih modernih avtorjev. Zanimiva in izredno aktualna pa je tudi vsebina dela, ki načinja številne probleme današnje družbe in ki so ga nekateri kritiki že označili kot sodobno basen o današnjem trenutku jugoslovanskega socializma. V resnici je vsebina Vojaške skrivnosti veliko bolj splošna in širša in mirno lahko rečemo, da je problematika, ki jo odpira, prav tako aktualna tudi v Italiji in marsikje drugod po svetu, kjer imajo težave v gospodarstvu.

Vojaška skrivnost ali zoolingvistični mirakel v treh nizih in dveh predahih, kot ga je podnaslovil avtor, se odvija v nekem zoolingvističnem

inštitutu, kjer preučujejo živalske govorice. Živali so proste, družijo se in klepečejo, doktorji pa sledijo njihovim pogovorom s prisluškovalnimi napravami. Toda inštitutu ne kaže dobro. Finančne težave so velike, znanstveniki pa zasledujejo različne interese. Eden bi se hotel tako uveljaviti v tujini, drugi bi živali najrajši prodal za meso... in tako dalje.

Vojaška skrivnost je izredno obsežno delo in prav zaradi tega je SSG pomnožilo svoj igralski ansambel z dvema mladima igralcema iz Maribora in sicer Vladimirjem Jurcem in Majo Blagovič, ki sta sicer angažirana v našem gledališču za vso sezono. V tej predstavi pa bodo nastopili kot gosti še Štefka Drolčeva, Dare Ulaga in Janez Hočevar. Sceno za Vojaško skrivnost je oskrbela Meta Hočevar, kostume pa je izdelala Marija Vidau.

—0—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Otvoritvena predstava sezone 1983/84

DUŠAN JOVANOVIČ
VOJAŠKA SKRIVNOST
zoolingvistični mirakel v treh nizih
in dveh predahih

SLOVENSKA KRSTNA UPRIZORITEV

Režija: Slobodan Unkovski

PREMIERA

v petek, 14. oktobra 1983 ob 20.30 — ABONMA
RED A — premierski

PONOVITVE

v soboto, 15. oktobra 1983 ob 20.30 — ABONMA
RED B — prva sobota po premieri

v nedeljo, 16. oktobra 1983 ob 16.00 — ABONMA
RED C — prva nedelja po premieri

v sredo, 19. oktobra 1983 ob 20.30 — ABONMA
RED D — mladinski v sredo

v četrtek, 20. oktobra 1983 ob 20.30 — ABONMA
RED E — mladinski v četrtek

Kulturne novice

Letošnji Nobelov nagrajenec za književnost je angleški pisatelj William Golding, ki se je rodil l. 1911 in katerega najbolj znano delo je »Gospodar muh«, ki je izšlo l. 1954. Nagrada je presenetila, saj Goldingovo ime ni bilo skoraj nikoli omenjeno med morebitnimi Nobelovimi nagrajenci, medtem ko že dolgo let omenjajo kot kandidata za to visoko priznanje slovitega argentinskega pisatelja Borgesa.

81-letna Američanka Barbara McClintock je letošnja Nobelova nagrajenka za medicino. Nagrado je prejela zaradi odkritja premičnih genetskih elementov, t.i. »traspozonov«, s pomočjo katerih si celice višjih organizmov izmenjujejo genetske dedne informacije in jih tudi spreminjajo. Do odkritja je prišla že v petdesetih letih, a njegov pomen so pravilno ovrednotili šele v zadnjih letih. Barbara McClintock je prva ženska, ki je prejela Nobelovo nagrado za medicino.

Od 6. do 8. oktobra je v Ptujju potekalo zborovanje slavistov, ki se ga je udeležilo približno 200 slavistov iz Slovenije in zamejstva. Zborovali so med drugim sprejeli tudi resolucijo, v kateri so se kritično izrazili o dosedanjih predlogih za skupna programska jedra, ki naj bi se uveljavila v jugoslovanskem šolstvu. V resoluciji je izražena tudi skrb za Slovence, ki živijo v Avstriji, na Madžarskem in v Italiji.

Od 5. oktobra je v sežanski knjižnici na ogled razstava o Dolomitski izjavi, ki so jo konec februarja 1943 podpisali predstavniki ustanovnih skupin slovenske Osobodilne fronte (komunisti, krščanski socialisti in levi Sokoli) in s katero je bilo priznано hegemonstvo KPS v narodnoosvobodilnem boju. Poleg same izjave so razstavljeni še dokumenti o razmerah, v katerih je do izjave prišlo. Odprtja razstave sta se udeležila edini živeči podpisnik Dolomitske izjave Marjan Breclj in Josip Vidmar, ki sta odgovarjala na vprašanja o tem važnem dogodku v slovenski zgodovini.

ŠIRITE NOVI LIST!

Začetek nove sezone DSI

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu je 10. t.m. začelo svojo novo sezono ponedeljkovih večerov z okroglo mizo o obnovi slovenskega šolstva na Primorskem po drugi svetovni vojni. Povod zanjo je dala knjiga »Boj za slovensko šolstvo na Primorskem«, ki jo je v Buenos Airesu napisal in objavil nekdanji tukajšnji profesor Alojzij Geržinič in o kateri je naš list svoj čas že poročal. Pri okrogli mizi so sodelovali prof. Martin Jevnikar, prof. Vinko Beličič in prof. Maks Šah. Govorniki so v glavnem poudarili misel, ki se kot rdeča nit vije tudi skozi vso knjigo, da imajo za obnovo slovenskih šol na Primorskem bistveno zaslugo begunci iz osrednje Slovenije, saj je poleti 1945 bil v teku bojkot, ki ga je na vseh ravneh pod vodstvom komunistov izvajala Slovensko - italijanska antifašistična unija (SIAU) proti Zavezniški vojaški upravi, od katere pa je hočeš nočeš tedaj bila odvisna ustanovitev slovenskih šol pri nas.

Med debato je prišlo tudi do ugotovitve, da je nasploh domače že itak maloštevilno učno osebje tedaj slabo razumelo begunce iz osrednje Slovenije in obratno. Nekdo je tudi izrazil prepričanje, da mogoče še ni minilo dovolj časa za mirno presojo tedanjih dogodkov. Res pa je, da je zaradi tedanjih razprtij med Slovenci trpela celotna naša narodna skupnost na Primorskem, saj so jih med drugim tedaj spretno izkoristili italijanski nacionalistični krogi. S ponedeljkovega večera Društva slovenskih izobražencev je marsikdo odšel z občutkom, da so se v povojnih letih odnosi med Slovenci v Italiji vendarle že toliko izboljšali, da bi danes težje spregledali, kaj je v resničnem skupnem interesu.

Slovenski oktet zopet med nami

V nedeljo, 9. oktobra, je v rojanski župni cerkvi nastopil Slovenski oktet, ki je tudi tokrat žel veliko odobravanje številne publike, ki je prihitela v rojansko cerkev. Oktet je za to priložnost pripravil program, ki je predvideval, da bo nekaj pesmi izvajal z orgelsko spremljavo prof. Huberta Berganta. Ta pa se zaradi nenadne bolezni ni mogel udeležiti koncerta, zato je oktet delno spremenil spored.

Na začetku koncerta je v imenu rojanske župnijske skupnosti spregovoril prof. Humbert Mamolo, ki je tudi orisal plodovito delo in uspehe te pevske skupine, ki deluje že 32 let in je slovensko, jugoslovansko in tujo pesem ponesel že širom sveta, celo na Kitajsko. Pevci so nastopili približno dvatisočkrat in posneli osemnajst gramofonskih plošč.

Nedeljski koncert je obsegal dva dela; prvi del je bil prvotno posvečen polifonskim skladbam, nekaj bi jih pevci morali, kot že omenjeno, izvajati z orgelsko spremljavo. Program pa so izpolnili tako, da so

dodali nekaj slovenskih ljudskih pesmi. Izvedli so tudi več skladb Jakoba Gallusa in prav pri teh je prišla na dan velika profesionalnost in obenem občutenost izvedenih pesmi. To je prav gotovo ena izmed značilnosti Slovenskega okteta. Lepo so tudi izvedli Monteverdijevo skladbo Lasciatemi morire, ki je bila pred leti obvezna pesem za zборе, ki so nastopali na tekmovanju Seghizzi v Gorici.

V drugem delu sporeda so pevci dovršeno izvedli tudi nekaj črnskih duhovnih pesmi, pa še znani Otče naš P.I. Čajkovskega in več slovenskih ljudskih pesmi. Po vedati moramo, da je publika z navdušenjem sprejela prav te, kar je sicer tudi razumljivo, saj je bil pred leti Slovenski oktet poznan prav zaradi izvajanja teh pesmi.

Omeniti moramo, da je oktet v soboto, 8. oktobra, nastopil v cerkvi v Števerjanu na Goriškem. Tu je spored izvajal skupno z organistom Bergantom. Tudi na tem večeru se je zbralo veliko število poslušalcev in je bila cerkev nabito polna.

Sodobno kmetijstvo

Napake pri sajenju in negi mladih trt

Skrbno sajenje trt vpliva na boljšo rast in razvoj mladih trt ter tako na poznejšo rast in rodnost vinograda. Pri kopanju sadilnih jam velikokrat naredimo napako, zlasti na težkih in mokrih tleh. Stene jam, še zlasti če smo jih zvrtili s svedri, so zglajene in skoznje korenine le težko prodrejo. V jami se zaradi zlizanega dna ob dežju nabira voda, ki iz tega lonca ne more prodirati v globino. Nujno je, da dno jame prelopatimo ali prerahljamo in tako omogočimo odtok vode, koreninam pa rast v globino. Ob sajenju lahko z motiko predremo zglajene stene. Presuha prst, suh kompost ali šota preprečijo razvoj novih korenin in so velikokrat vzrok za izredno slabo začetno rast mladih trt, jame se močno izsušijo in jih niti uporaba zelo mokrega komposta ali šote ne more navlažiti.

V večini primerov cepljenk pred sajenjem ne namakamo, kar povsod po svetu priporočajo in je pozitiven učinek dokazan. Korenine krajšamo z zelo ostrimi škarjami, kajti gladka rez korenin močno pospešuje rast in razvejanje novih korenin. Končnici korenin ne smejo biti zaviti navzgor.

Odvadimo se preglobokega sajenja, ki je zlasti nevarno na težkih tleh, na ravnih in rahlo nagnjenih površinah ter na terasah. Pregloboko posajene korenine se zaradi slabotne izmenjave plinov in hladne zemlje slabo razvijajo, močno pa se razvijajo rosne korenine. Cepljenke moramo odkopati oziroma napravimo jamice, kotličke, na dnu katerih je cepljenka z nežnimi brstiči. Kotliček deluje kot zbirna leča ali konkavno zrcalo, v katerem se skoncentrirajo tako neposredni kot tudi odbi-

ti sončni žarki. Izredno visoke temperature ob cepljenkah — tudi 60 stop. C — zažgejo nežna tkiva poganjkov in stopijo parafin na parafiniranih cepljenkah, ki ostanejo nezaščiteni in se slabo razvijajo ali posušijo.

Opozoriti je treba na zelo pogosto napako pri sajenju, če uporabimo svež, ne-preperel gnoj in v jamo potrosimo dodatne količine mineralnih gnojil. Razpadni produkti svežega hlevskega gnoja in zvečana količina soli v jami škodujejo razvoju mladih korenin. Uporabimo lahko le kompost, šoto in res dobro preperel hlevski gnoj.

Kurjega gnoja, čeprav starega in preperlega, ne smemo uporabljati pri sajenju mladih trt. Dognovanje mladega enoletnega ali dvoletnega nasada ni vedno potrebno. Če trte dobro rastejo, moramo opustiti dognovanje z dušikom. Dolgi, razpotegnjeni medčlenki mladik so znak pretirane prehrane z dušikom. Prebujne rozge in trte, ki so preveč gnojene z dušikom, rade pozebejo. Tudi vzgoja oziroma rez v drugem letu je otežena, ker so očesa na osnovi rozge za deblo močno odmaknjena od glavne cepljenke.

V času sajenja je v sušnih letih zalivanje cepljenk prepotrebno. Ko cepljenke vzbrstijo, je pomembno, da imajo dovolj vode, saj porabijo veliko rezervne hrane, ker same še niso sposobne pridelati dovolj asimilatov. Za razvoj korenin je potrebna tudi rezervna hrana iz podlage. Če trta te energije ne more preusmeriti v rast korenin, gre ta energija v izgubo. Za to preusmeritev pa je potrebna voda, a preveč vode v zanje nepropustnih jamah je škodljivo. V takih, z vodo nasičenih jamah, ni zraka, tvori se etilen, ki prepreči rast korenin oziroma trte.

Tudi nadzemni del mladike porabi v začetku rasti precej energije. Na sušnih rastiščih se ob suši zaprejo listne reze in tako mlada trta porabi zadnje rezerve hrane, namesto da bi pridelala novo. Uravnotežena količina vode v tleh je v začetku rasti trt zelo pomembna, sledi pa ustrezno obdelovanje tal, pokrivanje, zalivanje cepljenk ob sajenju in suši. O pletvi in drugih zelenih delih pa si mnenja nasprotujejo, saj nekateri zatrjujejo, da je treba pustiti vse mladike, ki so vzbrstele v prvem letu rasti. Vsak listič pospešuje rast korenin, rast mladike v dolžino pa ni pomembna, z rezjo v drugem letu pustimo dve očesi. Drugi priporočajo le eno mladiko, ker bi že v prvem letu vzgojili deblo pri nižjih vzgojnih oblikah vsaj pri najbujnejših trtah.

V krajih, kjer trtne sorte razvijajo bujno, skoraj ne pride v poštev ostru pletev. Bujnim sortam pustimo dve ali tri mladike, zlasti v tistih legah, ki jih rada prizadene toča. Manj bujne ali slabo rastoče trte, kjer se ni bati toče, bi lahko opleli na eno mladiko. Če je trta bujna, vzrastejo mladike z dolgimi medčlenki, za reznik v drugem letu so preveč oddaljene od glave cepljenke, nevarnost pozebe rozg pa je večja. Enoletni in dvoletni nasadi z dolgi-

mi rozgami in dolgimi intermediji radi pozebejo, medtem ko drobne, čvrste rozge s kratkimi medčlenki dosti bolje prenašajo zimski mraz. V mladih nasadih zalistnike puščajmo, saj bo iz več listja več organske hrane. Če pa pustimo le zgornje zalistnike na mladikah, bodo zgornji deli rozga debelejši in čvrstejši kot pri rozgah, kjer smo zalistnike odstranili. Korenine dobijo več hrane, če zalistnikov na rozgah dveletnih trt ne odstranimo, saj prav ti prenašajo pridelani sladkor v smeri korenin.

Opustitev odstranitve zalistnikov ima negativne posledice, saj moramo pri spomladanski suhi rezi porezati olesenele zalistnike, ostanejo pa velike rane, ki se nikoli popolnoma ne zacelijo. Spodnje zalistnike odstranimo vse do višine bodočega debla kljub neenakomerni debelitvi debla, zgornje pustimo ali jih pinciramo na vsaj dva lista. Slabo rastočim trtam pustimo vse zalistnike. Pri odstranjevanju zalistnikov pazimo, da jih odstranimo pred olesenitvijo. Če jih s silo potrgamo, se začesnejo in ranijo stebelca mladik. Zalistnikov ne režimo tik ob stebelcu ali zimskem očesu. Na osnovi zalistnikov se razvijajo speča očesa, ki v primeru pozebe zbrstijo v jalovke. Zalistnikov ne odstranjujmo prezgodaj, to je ne preden so razvili dva normalna lista in ko so se že razvila speča očesa, ker jalovke, ki so zbrstele iz teh, pridejo prav ob morebitni pozebi ali po toči.

Z. T.

—o—

CIKLUS PREDAVANJ »UMETNOST OB KONCU TISOČLETJA«

Cankarjev dom v Ljubljani in sekcija za kulturo Marksističnega centra CK ZKS pripravljata predavanja s skupnim naslovom: »Umetnost ob koncu tisočletja«, da bi se v krogu strokovne javnosti seznanili in sprijeli z vprašanji, ki vznemirjajo raziskovalce sodobne umetnosti.

Predavanja bodo v sezoni 1983/84 potekala po naslednjem programu:

17. oktobra 1983 — Janez Vrečko:
Podbevšek in zgodovinska avantgarda
7. novembra 1983 — Andrej Medved:
Na poti k novemu slikarstvu
5. decembra 1983 — Slavoj Žižek:
Punk kot družbeni fenomen
6. februarja 1984 — Aleš Erjavec:
Estetika in ideologija - Kafka
5. marca 1984 — Igor Koršič:
Fenomenologija filma
2. aprila 1984 — Janez Koželj:
Politični plakat
7. maja 1984 — Janez Strehovec:
Estetika Tretjega rajha

Vsa predavanja bodo ob 17. uri. Vstop prost. Ciklus se bo nadaljeval tudi v naslednji sezoni. Pri dostopu predavanj širši javnosti bosta sodelovala tretji program radia Ljubljane in »Nova revija«.

DOGODKI V ARGENTINI

Še pred 15. decembrom bodo v Argentini po sedmih letih vojaške diktature prišli na oblast civilisti. Volitve bodo 30. oktobra, nakar bo vojaška hunta polagoma prepustila oblast novoizvoljenemu parlamentu. Prvotno je zgledalo, da bodo vojaki obdržali oblast vsaj do 31. januarja, toda gospodarstvo je v takšni krizi, da generali komaj čakajo, kdaj se bodo lahko otresli odgovornosti.

Predstavitev tabora...

■ nadaljevanje s 5. strani

tovo bilo kopanje v Idrijci, zlasti po dolgi celodnevni turi, pa tudi sicer, ko so voditelji to dovolili. Mlajše in starejše vodstvo pa ne bo nikoli pozabilo tekme v skaut-baalu, kjer so mladi »nesramno« premagali stare.

Solze zadnji dan in splošno navdušenje kažejo, da je tabor uspel, za kar se moramo zahvaliti voditeljem in staršem.

Starejši skavti in pripadniki druge čete so se spet srečali v Sovodnjah na zletu tabornikov ob trideseti obletnici njih ustanovitve. V petek, 26. septembra, je bila prisotna uradno povabljen delegacija, v soboto pa vsi prej omenjeni, ki so skupaj s tržaškimi predstavniki predstavljali Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo. Na zletu so bili prisotni tudi taborniki iz Slovenije in drugih jugoslovanskih republik; z njimi smo ob tej priložnosti vzpostavili res prijateljske odnose, ki, upamo, bodo trajali, saj so bili naši prijatelji z onstran meje zelo pozorni in prijazni do nas.

To so voditelji na srečanju obnovili za vse prisotne. Sledila je potem debata o naših problemih, ki so se je udeležili vsi prisotni. Eno pa smo potrdili: naši starši bodo še vedno skrbeli za nas in nam vsestransko pomagali.

Poredna Puma

Pogovor s prof. M. Jevnikarjem...

■ nadaljevanje s 3. strani

društva pa so dopolnili znanje tudi pri starejši generaciji. Danes so na slovenskih šolah že otroci staršev, ki so sami obiskovali slovenske šole, zato jih lahko nadzorujejo pri delu in jim ob potrebi pomagajo, če niso preveč zaposleni.

Želel pa bi opozoriti na to, da danes mladina veliko manj študira, kot je nekoč. Najbrž je ta pojav splošen, čeprav vem, da v Sloveniji morajo študirati, če hočejo izdelati. Pri nas se izgovarjamo, da je Trst mednarodno pristaniško mesto, da ima mladina toliko možnosti za zabave, da so naši študentje ubogi zamejci itd. Toda naše mesto je bilo vedno tako oziroma še bolj cvetoče in bogato in naši ljudje vedno manjšina, pa so krepko delali in se uveljavili v življenju. Naši mladi lahko samo z znanjem tekmujejo z italijanskimi sodržavljani.

Precej ste se ukvarjali s slovniškimi vprašanji, saj ste med drugim napisali dve slovnici in še jezikovno vadnico za tukajšnje slovenske šole. Slovensko jezikoslovje pa se je v skladu s časom v zadnjih desetletjih močno razvilo. Kako bi na kratko ocenili pomen teh novosti zlasti na pedagoškem področju?

Omenjeni slovnici in vadnico sva napisala z dr. A. Kacinom, ker je bilo treba hitro delati, saj so bile šole ob odprtju brez knjig. Napisala sva tudi lažjo slovnico za strokovne šole, že prej pa smo Beličič, Geržinič in jaz napisali Zgodovino slovenskega slovstva. Sam sem sestavil Čitanko za prva razreda višjih srednjih šol. Ker sem bil tajnik posebne komisije pri ZVU, ki je razpisovala natečaje za nove knjige in rokopise brala in ocenjevala, sem poskrbel, da smo v kratkem dobili vse knjige za pouk slovenščine.

V zadnjem času se je slovensko jezikoslovje po zaslugi prof. J. Toporišiča zelo razvilo. Napisal je novo slovnico z marsikaj novega, kar pa vse ni primerno za srednje šole. Njegovi učenci so napisali Jezikovne vadnice za vse razrede in vse te knjige so vpeljali tudi na slovenske šole v Italiji.

Vse te nove knjige in metode pa niso dvignile znanja slovenščine. Res je, da je v skladu s svetovnim razvojem slovenščina izgubila svoje glavno mesto v šoli, postala je navaden predmet in dijaki ji posvečajo manj časa kot npr. kemiji, knjigovodstvu idr.

Zalostno pa je, da se naša mladina od otroškega vrta do mature — to je kakih 15 let šolanja — ne nauči dobro knjižne slovenščine. To ugotavljajo vsi, to vidimo vsako leto pri maturah, ko ne najdeš naloge brez slovničnih, skladenskih in stilističnih napak. To je dokaz, da dijaki materinščine ne jemljejo dovolj resno, da premalo berejo, da se učitelji in profesorji prehitro zadovoljujejo z odgovori. Zato tudi vidimo, da le redki po maturi nadaljujejo s pisanjem katere koli vrste. Redki pa so tudi profesorji in učitelji, ki primejo za pero ali drugače javno delujejo. Koliko zakopanega znanja in energij!

Pesnik Miroslav Košuta je v enem izmed svojih pravkar objavljenih epigramov zapisal, da »v zamejstvu so za vse ad hoc merila, da mrgoli uspehov, špic in nad«. Kako ste se v svoji dolgoletni dejavnosti literarnega kritika spoprijemali s problemom, ki ga hudomušno nakazuje Košuta?

Košutov »hudomušni« epigram je krivičen zamejski stvarnosti, ker smo kljub omejenemu številu in skoraj brez sredstev dosegli uspehe, na katere smo lahko ponosni. Ze samo SSG, pri katerem je Košuta v službi, je dobilo vrsto odlikovanj v jugoslovanskem merilu, posamezni igralci pa so se uveljavili tudi v italijanskem in jugoslovanskem filmu.

Najvišje se je dvignila literatura. Rebula in Pahor, da omenim samo dva, sta se dvignila v evropski vrh, Košuta sam in M. Kravos sta dobila nagrado iz Prešernovega sklada. Res pa je tudi, da je izšlo več knjig, ki niso na višini. Jaz sem prebral vsa ta zamejska dela in o njih poročal na radiu in v Mladiki. Nekaterim se zdi, da sem bil pri sodbah predober, toda držal sem se starega pravila, da je v vsaki stvari kaj dobrega. Iskal sem to dobro in upošteval tudi okoliščine. Morda pa je le prinesla kaj dobrega, morda jo bo kdo prebral, čeprav ljudje tako malo berejo.

Veliko truda ste vlagali tudi v tukajšnji literarni naraščaj, saj ste npr. dolga leta urejali dijaški list Literarne vaje. Kaj bi o tem povedali?

Pri Literarnih vajah sem bil od začetka, ko pa se je umaknil ustanovitelj prof. Fajs, sem moral sam skrbeti zanje: popravljati rokopise, korigirati v tiskarni, skrbeti za naročnike in zbirati denar za tiskarno. Ni mi žal, saj so vzgojile celo vrsto mladih ljudi za pisanje. Iz Literarnih vaj je izšel ves sedanji tržaški srednji in mlajši piščiči svet, od Miroslava Košute dalje. Žal mi je samo to, da so jih »ubili« nekateri nerazsodni dijaki iz političnih razlogov, ne da bi jih nadomestili s čim drugim. Bile pa so nekaj posebnega v vsem slovenskem svetu.

Slovensko zdmsko književnost pri nas in toliko bolj v osrednji Sloveniji iz znanih razlogov malokdo dobro pozna, Vi pa ste literarni zgodovinar, ki ima popoln vpogled vanjo. Kako ocenjujete njen pomen in kaj mislite o njeni usodi?

Zdmska književnost je razvita zlasti v Argentini, kamor je odšlo po vojni veliko izobraženec, med njimi pesnikov, pisateljev in znanstvenikov. Ustvarili so umetniško dovršena dela, med mladimi pa ni dovolj ustvarjalcev, zato se bo njena prisotnost počasi zmanjšala, v kolikor se že ni. Mlajši rod že piše v španščini. Toda za to vprašanje bi bil potreben poseben razgovor.

S TRŽAŠKEGA

Za spremembo načrtov o ljudskih gradnjah

Kmečka zveza in Konzorcij »Naša zemlja« sta pred dnevi naslovila na tržaškega župana Franca Richettija daljše pismo, s katerim poudarjata, da je treba čimprej spremeniti načrte o ljudskih gradnjah (PEEP). Pismo je bilo dostavljeno tudi voditeljem svetovalskih skupin v občinskem svetu in pokrajinskim tajnikom političnih strank na Tržaškem. Pismo je dejansko rezultat posvetovanja, ki sta ga omenjeni organizaciji imeli v Prosvetnem domu na Opčinah, kjer so bili predmet razprave načrti o ljudskih gradnjah na območju Opčin.

V pismu je med drugim rečeno, da so bili načrti sestavljeni, ne da bi se zaslišalo mnenje neposredno prizadetega prebivalstva in niti ne pristojne krajevne skupnosti. Kmečka zveza in Konzorcij »Naša zemlja« ugotavljata, da so načrti v kričnem nasprotju s smernicami, katerih se drži varianta števil. 25 regulacijskega načrta in ki jih je bil določil občinski svet. Ljudske gradnje bi se po omenjenih načrtih razprostirale po zemljiščih, ki prihajajo v poštev za obdelovanje. Njihova uresničitev pa bi povzročila ogromno narodno, social-

Kot profesor za slovenski jezik in slovstvo na univerzah v Padovi in Vidmu ste imeli priložnost ugotavljati stopnjo in kakovost zanimanja naših sosedov za slovensko kulturo. Kaj bi v tem smislu povedali?

V Padovi študentje sploh niso vedeli, da živijo Slovenci v Italiji, mnogi tudi ne za Slovence na splošno. Ko pa sem jim razložil slovensko zgodovino in literaturo, so se z zanimanjem priprijeli učenja in dosegli presenetljive uspehe. Vsako leto skozi 12 let sem imel po 12 slušateljev in 10 doktorskih tez o slovenskih pesnikih in pisateljih. Marsikaj je bilo zanje novo, npr. Aškerčeve balade, ker te zvrsti v italijanščini nima. Nekateri so se toliko naučili slovenščine — poslal sem jih tudi na seminar v Ljubljano —, da prevajajo slovenske pesnike v italijanščino (npr. L. Michieletto Truhlarjevo zbirko V dnevih šumi Ocean). V glavnem so bili samo posamezniki, ki so študirali slovenščino.

V Vidmu je položaj drugačen. Tu slovenščino bolj poznajo in jo študirajo tudi Furlani in Italijani, vendar tudi tukaj le posamezniki. Treba bo še veliko napraviti, da nas bodo bolje poznali.

S sedemdesetimi leti stopate v pokoj. Kako bo zdaj poskrbljeno za pouk slovenskega jezika in slovstva na videmski univerzi? Kakšne načrte imate za čas, ko boste prosti službenih obveznosti?

Moje nasledstvo na videmski univerzi še ni dokončno urejeno, ker mora moja asistentka opraviti še neke uradne formalnosti. Začasno bo poučevala prof. Neva Godini, stalna profesorica za slovansko filologijo.

V pokoju bom nadaljeval s tem, kar že zdaj delam: poročal bom o zamejski in zdmski literaturi, o zamejski bi rad pripravil knjigo. Največ časa pa mi bo jemal Primorski slovenski biografski leksikon, ki zahteva več kot enega človeka za vsakoletno izhajanje. Na noben način ne mislim samo počivati.

S prof. Jevnikarjem se je pogovarjal
MARTIN BRECELJ

no in gmotno škodo slovenskemu prebivalstvu.

Podpisniki ostro grajajo ravnanje tržaške občinske uprave, ki ni upoštevala mnenja in stališč prizadetega prebivalstva. Zato zahtevajo od občinskega sveta naj splošne smernice, ki jih je bil sam odobril, in naj poskrbi za spremembo načrtov o ljudskih gradnjah na Opčinah ter naj ustavi postopek za uresničevanje teh načrtov v vseh tržaških predmestjih. Kmečka zveza in Konzorcij »Naša zemlja« zahtevata sestanek z občinskimi predstavniki in z voditelji političnih strank, da bi skupno proučili celotno problematiko.

—o—

Pretekli četrtek je mlada Borova atletinja Tanja Kalc, ki obiskuje tretji razred nižje srednje šole Srečko Kosovel, dosegla izreden uspeh na Mladinskih igrah, ki so potekale v Rimu. Osvojila je zlato kolajno v teku na 80 m z ovirami. Gre za res lep podvig, h kateremu čestitamo.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151